

brief die hij Viehoff zond zodra hij het Leeuwarder arrest ('welk arrest een 'historisch arrest' zal worden') gelezen had, schreef hij aan het slot:

'Mochten tegen u of een der leden van uw Hof naar aanleiding van dit zo moedige en onze Nederlandse goede naam en het Recht zo ter ere strekkend arrest enige maatregel van welke aard ook worden genomen, dan zal ik al het mijne doen om te zorgen dat de gehele rechterlijke macht zich als één man achter u schaart en zich geheel inzet om iedere genomen represaille-maatregel ongedaan te krijgen.'¹

'Als één man'? Indien Wassenbergh teruggedacht had aan de ervaringen van Groeninx van Zoelen, van der Feltz en de Walle aan wie door zoveel rechterlijke autoriteiten alle steun geweigerd was, alsmede aan het teleurstellend verloop van de bespreking te Amsterdam, dan zou hij vermoedelijk beseft hebben dat ook binnen de rechterlijke macht slechts weinigen bereid zouden zijn, de persoonlijke risico's te aanvaarden die hijzelf niet uit de weg ging.

★

Het Leeuwarder arrest was de *Sicherheitsdienst* ontgaan. Het was Schrieke die dit arrest en een van de overeenkomstige Utrechtse arresten op 25 maart in Duitse vertaling aan het *Reichskommissariat* zond. Hij was het ook die in een daarop aansluitende bespreking bij Seyss-Inquart het voorstel deed, Viehoff en Wedeven te ontslaan. Zij werden beiden voor een verhoor ontboden bij een van Wimmers hoofdamtbanen en vervolgens op 10 april door de *Reichskommissar* met verlies van al hun pensioenrechten en zonder recht op wachtgeld (zij mochten daar wel om *vragen*) de laan uitgestuurd. Door Wassenbergh en anderen werd nu getracht, de rechterlijke macht tot een collectief protest te bewegen. Er werd een adres aan Seyss-Inquart opgesteld waarin er op gewezen werd dat het aan de twee Leeuwarder raadsheeren verleende ontslag '*eine Verletzung*' was '*der im internationalen Recht hochgehaltenen und auch durch Sie, Herr Reichskommissar, garantierten Unabhängigkeit der Rechtspflege*', en waarin verzocht werd, met betrekking tot dat ontslag '*Massnahmen zu treffen, durch die eine befriedigende Lösung erreicht wird*'² – er werd dus niet uitdrukkelijk aangedrongen op ongedaan maken van het ontslag. De bedoeling was dat dit adres door alle presidenten en vice-presi-

¹ Brief, 2 maart 1943, van H. A. Wassenbergh aan F. F. Viehoff (Doc II-584).

² Adres, 1-5 mei 1943, van leden van de rechterlijke macht aan Seyss-Inquart (*VuJ*, *HA Justiz*, 17 c).